





1. Claude Lorrain: Napkelte, 1646-47
The Metropolitan Museum of Art, New York
2. Johann Christian Reinhart: Ideális táj pásztorral és kecskékkal, 1824
Alte Pinakothek, München



121. ▶ ID. MARKÓ KÁROLY (1793-1860)

Itáliai táj, 1857

Olaj, vászon, 36x54 cm
Jelezve középen lent: C. Markó S.p. Ap. 1857

Kezdő ár: 5 000 000 Ft / 16 129 EUR
Becsérték: 9 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated value: 29 032 – 38 710 EUR

KIÁLLÍTVA:

▶ Wiener Biedermeier-Maler und Carl Spitzweg.
Kunstmuseum Luzern,
1950. május 27. - október 2. katalógus: 229.



Klasszikus, bukolikus, arkádiai táj Markó Károly kései remekműve, amely nem hagy kétséget afelől, hogy miért is kedvelték annyira a magyar mestert még az ötvenes évek forrongó Firenzéjében is, ahol a fiatalok már a Barbizoniak és a Risorgimento lázában égtek, de nem tudtak nem meghajolni a természet oly részletgazdag és pontos ábrázolása előtt, amire Professore Markó képes volt. Markót a harmincas-negyvenes évek elismerései (tagja volt a Firenzei Akadémiának és a Képzőművészeti Társaság választmányának is) csak megerősítették abban, hogy a klasszikus tájfestészet eszményei továbbra is aktuálisak. Az 1857-es *Itáliai táj* előzménye amúgy

éppen az az itáliai táj pásztorokkal (*Tájkép Appeggiből*, 1848. MNG), amelyet az első Appeggiben szignált képnek tart a szakirodalom. A Firenze melletti kis falu leginkább arról nevezetes, hogy Markó itt élte le utolsó, sikereiben és megrendelésekben gazdag éveit egy itáliai nemes, Ugolino della Gherardesca gróf régi villájában. A firenzei évek során (1843-tól haláláig) Markó gyakorlatilag tartotta magát a korábban Rómában megismert és kimunkált festői elvekhez, de kreativitását és gazdag fantáziáját mutatja, hogy sosem készített két egymáshoz teljesen hasonló kompozíciót. Az 1848-as és az 1857-es tájak ugyan egyaránt egy patak és egy távoli dombokra nyíló

rét fákkal körülölelt találkozását ábrázolják, de az egyes részletek eltérőek. A romantikus hangulatú vízesés alsó lépcsője például a későbbi képen nagyobb, és másfajta rom koronázza meg az egyik távoli hegyet. Markó egy ponton még kifejezetten „javított” is a korábbi kompozíción, hiszen a közeli dombra odaültetett egy fontos staffázs figurát, „aki” átvezeti a tekintetet az előtérből a háttérbe, és így teljesebbé teszi a tájélményt. Az előtérben pedig teljesen más lett a figurák elrendezése. 1848-ban két pásztor került az előtérbe, az egyik öszvéren, a másik kutyával, 1857-ben viszont egy férfi áll a nézőnek háttal, és mutat valamit egy öszvéren ülő nőnek, aki mögött egy fiatal lány baktat.

Amíg az 1848-as staffázs-figurák nem tűnnek többnek a bukolikus táj elegáns kellékeinél, addig az 1857-es alakok megengedik a közkeletű mitológiai értelmezés (Árkádia) mellett a bibliai „olvasatot” is, hiszen az öszvéren lovagló nő, kisgyermekkel az ölében és a szakállas férfi figurája felidézheti Szűz Mária és Szent József alakját is. A férfi talányos gesztusa szintén többértelmű, hiszen lehet egyszerű útmutatás, de utalhat a táj és a naplemente szépségére is. Sőt allegorikus értelemben felidézheti Poussin legendás *Et in Arcadia Ego* kompozícióján a pásztor gesztusát, amellyel rámutat a legendás latin feliratra. Markót azonban a kép egészét tekintve nem annyira

Poussin festménye, mint inkább a Lorrain által kedvelt bukolikus kompozíciók inspirálhatták, melyeket saját ízlése és természetbűvár lelkesedése formált tovább, amivel kiérdemelte, hogy kortársai a „magyar Claude Lorrain”-ként emlegették. Poussin és Lorrain nyomdokain Markó természetesen a festmény „hangnemének” is jelentőséget tulajdonított, ami jelen esetben azt jelenti, hogy a békés, arkádiai jelenetet meleg, barnás tónusokkal és a lemenő nap fényeivel kísérte, amely derűs, enyhén felhős égboltról süt alá a békésen álldogáló alakokra. Markónak számos olyan levele ismert, amelyben részletesen le is írja a vegetációt, és az

egy növények illeszkedését a kép narrációjához, az elmesélt történethez. Ez a „leíró” jellegű festészet, a növényzet botanikai és optikai indíttatású ábrázolása viszont „északi” hatásra vall, amely a Rómában dolgozó német tájképfestőkön, mindenekelőtt Joseph Anton Kochon és Johann Christian Reinarton keresztül kapcsolja össze a 17. századi Németalföldet a 19. századi Itáliával.

E tradíció relevanciáját, illetve az északi és a déli „stílus” harmonikus szintézisének markói kvalitását tükrözi az az anekdota is, mely szerint Koch a számára készített ezüst babérkoszorút Markó fejére helyezte át.

Kaszás Gábor